

Akademie výtvarných umění v Praze

Studijní program Výtvarná umění

Ateliér Kresby/škola Jiřího Petrboka

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Z komína do komína, všude dobře doma nejlíp

From chimney to chimney, there is no place like home

Vypracoval: Oskar Hořánek

Vedoucí diplomové práce: akad. mal. Jiří Petrbok

Oponent diplomové práce: Mgr. Otto M. Urban Ph.D.

V diplomové práci s názvem „Z komína do komína, všude dobře doma nejlíp“, se zabývám svým vztahem k figurativní malbě skrze architektonické motivy. Ve své tvorbě vycházím motivicky z osobní zkušenosti, zvláště těch zkušeností, které mě výrazným způsobem formovali. Obsahově pro mě není důležité sdělovat svůj příběh, ale předat divákovi emocionální zkušenost skrze vytvořenou situaci, ve které se ocitne. V této sérii je to situace, kde se divák ocitá před monumentálním vyobrazením objektu, který je dostatečně rozeznatelným na to, aby si z něj odvodil, že má nějakou funkci. Ale tím, že z reality objektů vycházím záměrně velmi částečně, je divák vytržen z kontextu, kterému rozumí nebo by se mu jevil známým. Série je inspirovaná dlouholetou prací pro firmu mého otce, který se zabývá zakázkovou stavbou krbů, výrobou i instalací nejrůznějších designových či konstrukčních prvků do interiérů a exteriérů.

Vycházím převážně z prací z předešlého roku studia, kdy jsem v malbě začal zpracovávat architektonické a bytové objekty. Navázal jsem i na starší věci před studiem na AVU, na nefigurální motivy ulic a interiérů. I když jsem s figurou pracoval po celou dobu studia na AVU, nakonec jsem se s touto zkušeností vrátil do bodu, kde je figura v obraze suplována divákem. Tomu samozřejmě předcházela spousta konzultací v ateliéru a hlavně poslední klauzury, kde jsem s komisí probíral problematiku figury v mých obrazech při srovnání s těmi, kde už nebyla. Nejen při této příležitosti jsem si uvědomil, že velmi často použitím figury uzavírám obraz přílišnou popisností situace, ke které se pak divák může vztáhnout už jen tak, jestli k ní nějaký vztah má nebo nemá. Že se tím připravuji o náznak situace, který je pro mě mnohem přirozenějším prostředkem k přenesení emocionální zkušenosti na diváka.

Proces své diplomové práce bych zpětně rozdělil na tři fáze vývoje. V první fázi jsem řešil formát obrazu. Došlo mi, že formát musí být v souladu s koncepcí pojetí prostoru a situace, do které je mým záměrem diváka promítnout. A to buď prostřednictvím nadživotní velikosti formátu, který diváka obklopí, nebo naopak malým formátem, který je intimní, divák ho pozoruje zblízka a snáze se na základě této intimity do něj přenesení. Svoji hlavní pozornost jsem posléze směřoval k velkým obrazům, ve kterých jsem se nově věnoval prozkoumávání objektových motivů v nadživotní velikosti obrazu. V této fázi jsem byl ještě příliš ovlivněn realitou objektů a jejich

konstruováním. S tím byla propojena i použitá barevnost, kterou jsem imitoval různé materiály a povrchy.

Druhá fáze začala hledáním přístupu k obrazu, který by mi pomohl odpoutat se více od reality, ze které motivy objektů vycházeli, od jejich reálné funkčnosti, a zaměřit se více na to, jak chci, aby obraz působil. Také jsem v této chvíli cíleně omezil čas, který jsem si na malování jednoho obrazu vyhradil. Takto určenými podmínkami jsem se dostal k uvolněnějšímu malování a redukovanější barevnosti spojené s opuštěním imitace a konstruování objektu z různých povrchů a materiálů. Začal jsem více řešit samotný obraz a jeho funkčnost.

Třetí fázi provázela změna barevnosti na šedobílý monochrom. Navození atmosféry situace pomocí temnosvitné malby u předchozího obrazu, mi přišlo příliš jasné na to, abych ho opakoval. Šedobílou jsem zvolil kvůli zredukování kontrastů spojených s určitou teatrálností, aby atmosféra obrazu tolik neříkala, co bychom si o něm měli myslet. V této době, přibližně v půlce celého procesu, jsem začal řešit instalaci diplomové práce. Došel jsme k závěru i skrze konzultace v ateliéru, že by obrazy mohly zůstat v ateliéru č. 37, kde vznikaly. Ten je svojí dispozicí malé rozlohy s vysokými stropy ideální pro mou koncepci instalace maleb tak, aby je divák sledoval z bezprostřední blízkosti a zároveň bylo podpořeno jejich vertikální směřování.

Inspirativními umělci pro mě byli Mark Rothko, Barnett Newman, Anselm Kiefer a v neposlední řadě Ben Willikens. Z abstraktních malířů (Newman, Rothko) jsem čerpal hlavně z jejich záměru s divákem. Mám na mysli jejich koncepci pozorování velkoformátových obrazů z bezprostřední blízkosti, jejímž důsledkem je následné obklopení diváka obrazem. Souvisí to i se samotným procesem malování, tady bych se vztáhl k Rothkovi. Podle Rothka, když namalujeme malý obraz, staneme mimo svou zkušenost, „*ať namalujete větší obraz jakkoliv, jste v něm. Není to nic, co byste ovládali*“. U Kiefera a Wilikense mě pak inspiroval jejich přístup ke zpracování samotné malby, motivů architektury a jejich inspirace z vlastního prostředí. Což pro ně jako německé poválečné umělce mělo hlavně politický přesah, ale mě inspiroval princip zpracovávání jejich vlastního původu a situace. Tyto témata byla sice mířena na širší společnost, ale prostředky, kterými je

sdělovali, vycházeli z jejich osobního prostředí a zkušenosti (ruiny měst poválečného Německa, psychiatrické léčeny...). Ale nezpracovávali je terapeutickým způsobem založeným na sebevyjádření. Tím bych se vztáhl k Rothkovu tvrzení, že „*je cenné poznat sám sebe, protože se pak můžeme z procesu vyloučit*“, „*veškeré poučování o sebevyjádření v umění je mylné, to se týká terapie*“. Překonání osobní zkušenosti pro mě bylo zásadní, aby nezůstala jen osobní výpověď a mohla se stát novým zážitkem.

Během procesu diplomové práce se mi podařilo blíže definovat svůj přístup a vnímání obrazu i zúročit zkušenosti a rady z předešlých let studia a to samozřejmě skrze konzultace s vedoucími ateliéru, konzultantem a oponentem diplomové práce. Jsem rád, že se mi podařilo prozkoumat možnosti monumentálního obrazu, ke kterému bych v blízké budoucnosti těžko hledal tak dobré podmínky, jako na AVU. Z toho si odnáším mnohem uvolněnější přístup k malbě a zkušenost s monumentalitou přenosnou i do kompozic malých formátů. A také z toho, že se mi díky konzultacím s vedoucími ateliéru podařilo překonat svoje limity, hlavně v přístupu k realitě, ze které vycházím tak, abych nebyl jejím otrokem. Svoji diplomovou práci vnímám hlavně jako výchozí bod pro budoucnost. Myslím, že jsem během posledního akademického roku udělal velké pokroky ve vnímání obrazu a došel k výsledku, ze kterého se dá vycházet.

V Praze dne: 11.5.2022

Použitá literatura:

Mark Rothko – Umělcova skutečnost
2009
Arbor Vitae
ISBN 978-80-87164-05-1